

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o regulacji górnego Dniestru z dopływami.

Wysoki Sejmie!

Sprawą regulacji Dniestru zajmuje się Wysoki Sejm pełnych już lat dwadzieścia.

Po raz pierwszy w roku 1876. poleconem zostało Wydziałowi krajowemu zbadanie rzeki i wypracowanie projektu regulacji górnego Dniestru i dopływów wraz z osuszeniem bagien.

Od tego czasu sprawa ta nie przestaje zajmować uwagi Wysokiego Sejmu. W roku 1884. wezwał Wysoki Sejm Wydział krajowy, ażeby na podstawie projektów przedwstępnych regulacji górnego Dniestru, wypracowanych po myśli zapatrywań lwowskiego Towarzystwa politechnicznego przeprowadził rokowania z c. k. Rządem co do zasiłku ze skarbu Państwa na koszt tej regulacji.

Uchwałą z 26. listopada 1889 r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby szczegółowy projekt regulacji górnego Dniestru z dopływami ułożył i Sejmowi na najbliższej sesji o stanie sprawy osobne przedłożył sprawozdanie.

Podczas sesji sejmowej r. 1892. uchwalił Wysoki Sejm ustawę o regulacji Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem. Regulacja ta rozpoczęta została jako przedsiębiorstwo krajowe w r. 1893 kosztem 1,600.000 zł. wykonywane przez państwowe organa techniczne — a robota rozłożoną na lat 15.

Ta część rzeki (średnia) zaliczoną jest do rzędu wód — których regulacja nastąpiła w myśl ustępu drugiego §. 1. państwowej ustawy melioracyjnej z r. 1884 tudzież przedłożenia rządowego z r. 1885. przy współudziale funduszu państwowego w wysokości 60% i datku funduszu krajowego w wysokości 40% prelimitowanych kosztów.

Regulacja tej części Dniestru nie tylko jednak miała na celu uczynienie go spławnym — wobec tego, że dolne koryto tej rzeki od Żurawna w dół do granicy kraju pod Okopami stanowi już rzekę spławną — za wschodnią granicą kraju zaś już dawno jako taką używaną — lecz równocześnie także obniżenie stanu wody na całej przestrzeni od Żurawna do Rozwadowa — a osobliwie pod Rozwadowem dla umożliwienia regulacji górnej części i odprowadzenia wody zbytej z bagien samborskich.

Wobec zupełnego braku jakiejkolwiek wiadomości o postępach i skutkach powyższych robót w sprawozdaniu Wydziału krajowego — a niewątpliwiej potrzeby pewnej łączności w wykonywaniu robót regulacyjnych na obu częściach rzeki Dniestru — wyraża

Komisya gospodarstwa krajowego nadzieję, że w następnym sprawozdaniu Wydziału krajowego z wyczerpującem wyjaśnieniem się spotka.

Wzajemna z c. k. Rządem kontrola wspólnemi kosztami wykonywanych budowli wodnych, jest rzeczą nie tylko wskazaną ale z wszech miar pożądaną.

Wydział krajowy swem tegorocznem sprawozdaniem przystępuje wreszcie do dawno wyczekiwanego stadium stanowczego rozstrzygnięcia sprawy regulacji górnego Dniestru z dopływami.

Wydelegowana w r. 1891 przez c. k. Ministerstwo rolnictwa — c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy — komisya, której przewodniczył terażniejszy szef departamentu budowli wodnych dla Galicyi i Bukowiny p. Romuald Iszkowski — ustaliła zasady i rozmiary projektu — na podstawie których Wydział krajowy zarządził szczegółowe zdjęcia nivelacyjne i pomiary hydrotechniczne.

Gdy w myśl uchwały programowej Wys. Sejmu z dnia 13 lutego 1894 r. regulacya górnego Dniestru a kolmatacyja bagien naddniestrzańskich — mają być tak pod względem technicznym jak i finansowym odrębnie traktowane — gdyż regulacyja górnego Dniestru ze względu na projektowane uszlawnienie i połączenie kanałem spławnym Dniestru z Sanem ma być subwencyonowane z państwowej dotacyi budowli wodnych — podczas gdy kolmatacyja bagien naddniestrzańskich uzyskać może subwencyę państwową tylko z funduszu melioracyjnego — przyspieszył Wydział krajowy przedewszystkiem wykończenie projektu regulacyi górnego Dniestru i przedkłada obecnie Wys. Sejmowi projekt ustawy zapewniającej wykonanie robót w drodze przedsiębiorstwa krajowego.

Niewątpliwie pod względem użyteczności regulacyja tej właśnie części Dniestru ma dla kraju największe znaczenie. Przeprowadzone dochodzenia wykazały; że obszar bagien i zabagnionych łąk wynosi w 70. gminach katastralnych 41.057 morgów. Gdzie łąki są lepszej jakości, ulega siano często zepsuciu przez wylew rzeki; który następuje po każdej większej ślocie u źrudlisk Dniestru i jego górnych dopływów. Ztego samego powodu bardzo często nie można nawet zebrać skoszzonej na ściólkę trawy, a szkody wyrządzane rolnikom prawie co rocznie są bardzo znaczne.

Pewniejszym i obliczyć się dającym jest rachunek korzyści, jaki przynieść musi regulacyja rzeki połączona z kolmatacyją i nawodnieniem. Przez zamianę bagien na łąki nawodnione i żyzne pastwiska, podniesie się wartość jednego morga gruntu co najmniej o 200 zł. na całym obszarze regulacyją objętym, co uczyni bardzo poważną cyfrę około 8,000.000 zł. jako zwiększenie wartości gruntów. Znacznie zwiększona produkcyja dobrego i zdrowego siana i stworzenie bujnych a suchych pastwisk, jakie na tych przestrzeniach po przeprowadzonej regulacyi są zapewnione, musi bardzo dodatnio oddziaływać na intensywniejszy chów bydła całej szerokiej przestrzeni kraju, i stanie się jednym z stanowczo odpornych sposobów uniknięcia wszelkiego rodzaju zaraźliwych bydłowych chorób. Ewentualny nadmiar produkcyi siana mógłby być łatwo spławianym w dół Dniestru w okolice w paszę ubogie.

Z tąd też pochodzi że wszystkie interesowane reprezentacye powiatowe, gminy miejskie i wiejskie i obszary dworskie; nie przestają od lat dwudziestu dopominać się o rozpoczęcie tej regulacyi, jako sprawy niezmiernie żywotnej, obiecującej niezwykle przysporzyć korzyści obszernym okolicom kraju naszego.

Projekt regulacyi górnego Dniestru z dopływami sporządzony przez krajowe bióro melioracyjne obliczonym jest na kwotę 4,600.000 zł. i obejmuje:

1. Regulacyę Dniestru od Rozwadowa do Kornalowic na długości 54,587 km. kosztem 3,272.665 zł. — ct.
2. regulacyę Strwiąża od ujścia do mostu w Biskowicach na długości 28,541 km. kosztem 1,235.041 „ 56 ct.

3. regulację Tyśmienicy do połączenia z Bystrzycą na długości	
2.26 km. kosztem	82.181 zł. 71 ct.
4. regulację ujścia Wereszczycy na długości 0.9 km. kosztem	10.111 „ 73 „
Ogółem	4,600.000 zł. — ct.

Komisa gospodarstwa krajowego przyjmując do wiadomości przedstawione przez Wydział krajowy koszta zamierzonej regulacji, nie czuje się powołaną do wyrażenia swego zdania o szczegółach operatu technicznego; może jednak już w tej chwili i tem miejscu stwierdzić, że musi podzielać zdanie tych wszystkich kół fachowych rządowych i autonomicznych; które o wykonaniu projektów, ich ściśłości, praktyczności i względnie możliwej oszczędności jak najchlubniej się wyraziły i objawić przekonanie, że równie znakomitem jak plany będzie także ich wykonanie na miejscu roboty.

Wydział krajowy przyjmując za podstawę do zamierzonej regulacji górnego Dniestru analogiczne uzyskany od Wys. Rządu rozkład kosztów dla przestrzeni Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem — wniósł do c. k. Namiestnictwa prośbę o wyjednanie u J. E. Ministrów spraw wewnętrznych i rolnictwa zasiłków tej samej wysokości, a mianowicie 40% ogólnych kosztów z dotacyi państwowej na budowie wodne i 20% z państwowego funduszu melioracyjnego.

Na fundusz krajowy i interesantów przypadłoby do pokrycia resztę t. j. 40% ogólnych kosztów. Wydział krajowy nie wątpi że c. k. Rząd do powyższego rozdziału kosztów i ostatecznej aprobaty operatu technicznego się przychyli — ze względu na podobne poparcie regulacji wód w innych częściach państwa — a to tem bardziej ileże powołany wyżej projekt techniczny z polecenia J. E. Prezydenta Ministrów już ubiegłej jesieni tu na miejscu przez technika z Ministerstwa spraw wewnętrznych nadesłanego i przy współdziałaniu Delegatów c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego zbadanym został. — W razie przychylenia się c. k. Rządu do powyżej zaznaczonego udziału w kosztach regulacji — zamierza Wydział krajowy wykonać ją w przeciągu lat dwudziestu i użyć do wykonania projektu trzech stale tam pracować mających fachowych techników.

W ten sposób rozłożone koszta wyniosłyby dla c. k. Rządu z państwowej dotacyi dla budowli wodnych i dla funduszu krajowego po 1,840.000 zaś datek państwowego funduszu melioracyjnego 920.000 zł. — Przy dwudziestoletnim okresie budowy wynosiłyby roczne datki kraju i państwowej dotacyi budowli wodnych po 92.000 zł. — coroczna zaś rata państwowego funduszu melioracyjnego 46.000 zł. Komisa gospodarstwa krajowego znając życzliwość c. k. Rządu dla wszystkich realnych i upragnionych potrzeb naszego kraju ani chwili nie wątpi, że tak ostateczna aprobatą, jak też przyznanie wyżej wymienionych subwencji w jak najkrótszym czasie ze strony c. k. Rządu nastąpią i dla tego sądzi, że wskazaniem jest, by Wys. Sejm przez uchwalenie projektowanej Ustawy to stwierdził.

Czas trwania robót rozłożony w projekcie Wydziału krajowego na lat 20 jest bezsprzecznie bardzo długim i wymaga koniecznej cierpliwości ze strony poszkodowanych interesantów; gdy jednak inaczej być nie może, pragnie Komisa gospodarstwa krajowego, by termin wykonania w żadnym razie przekroczonym być nie mógł i w tym celu wyraża przekonanie, że Wydział krajowy dołoży starań, by Bióro melioracyjne uposażeniem zostało w odpowiednią ilość fachowych sił technicznych, które obok prac już rozpoczętych, nieprzerwanie i stale projektowane roboty regulacyjne przy Dniestrze prowadzić by mogły.

Wydział krajowy w przypuszczeniu, że roboty około regulacji Dniestru przy najbardziej sprzyjających okolicznościach nie będą mogły być rozpoczęte przed drugą połową roku 1897, preliminarzu kwotę 50.000 zł. jako taką, która w roku bieżącym przerobioną być może i w tym celu rozkładając ją po dwadzieścia tysięcy złotych na fundusz krajowy i państwową dotację budowli wodnych, zaś dziesięć tysięcy złotych na państwowy fundusz melioracyjny — odnośną kwotę do preliminarza budżetu na rok bieżący wstawił.

Nadmienia wreszcie Wydział krajowy, że kodyfikacja projektu ustawy, jako wcale nie odstępująca od wskazówek c. k. Rządu, zastosowanych przy innych projektach ustawowych, — nie powinna uleść żadnym dalszym zmianom.

Komisya gospodarstwo krajowego nie mając uczynionym w tym względzie uwagom Wydziału krajowego nic do zarzucenia i uważając wstawienie do tegorocznego preliminarza budżetu krajowego odnośnej kwoty za usprawiedliwioną, stawia na podstawie powyższych wywodów wnioszek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm uchwała załączony projekt ustawy o regulacyi górnego Dniestru z dopływami.

II. Sejm przyznaje na rok 1897 tytułem pierwszej raty 40% zasiłku krajowego na regulację górnego Dniestru z dopływami dotację w kwocie 20.000 zł.

Powyższemi uchwałami załatwione są petycje L. 83/5 i 943/791.

Lwów dnia 8. lutego 1897.

Zastępca przewodniczącego:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Stanisław Stadnicki.

Ustawa

z dnia o regulacji górnego Dniestru z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

§. 1.

Regulacja rzeki Dniestru od Kornalowie do Rozwadowa z dopływami Strwiążem, Tyśmienica i Wereszyca ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1896, preliminujący koszta budowy na 4,600.000 zł. w. a. Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie, w porozumieniu z administracją Państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu, pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzonym:

a) z datku funduszu krajowego w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) z datku państwowej dotacyi budowli wodnych z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

c) z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6 ustępu 1. i §. 4.

ustępu 1. ustawy z d. 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116 i zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w wysokości dwudziestu procent preeliminowanych kosztów. Datki konkurencyjne, do których będą pociągnięci właściciele graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych w myśl §. 51. ustawy wodnej z dn. 14. marca 1875. Dz. u. kr. Nr. 38. służyć mają na częściowe pokrycie 40. procentowego datku funduszu krajowego, jednakże w myśl §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116. suma tych datków konkurencyjnych nie może przekroczyć 30 procent kosztów budowy.

§. 4.

Wysokość i termin płatności corocznych rat datków kraju i państwa oznaczy Wydział krajowy wspólnie z administracją państwa.

§. 5.

Wykonanie regulacji, zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego, obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z administracją państwa, której przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Blizsze szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z administracją państwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielony fundusz.

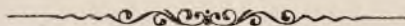
Fundusz ten składać się będzie:

1. Z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulację gruntów jako kapitału zakładowego;
2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;
3. z dochodu uzyskanego ze sprzedaży wiklin.

Dalsze postanowienia co do pokrycia kosztów utrzymania administracyi funduszu konserwacyjnego i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, rolnictwa i skarbu.



Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second block of faint, illegible text, appearing as a separate section or paragraph.